ZWARTE STEEN

bergsportverhalen

ZWARTE STEEN

bergsportverhalen

Gerard M. den Toonder

Eerder publiceerde Gerard den Toonder de boeken:
Cowboy in Nepal, bergverhalen 2009
Maandagmorgen in Dordt 2014
84 Goedkope gedichten + 3 gratis 2020
Nu nóg beter 84 nieuwe gedichten 2021
Alle GGE verhalen 2022

Schrijver: Gerard M. den Toonder
Coverontwerp en foto's: Gerarddt
ISBN: 9789403676227
© G.M. den Toonder

'Aan het eind van de ochtend had zich een dichte nevel gevormd.
Ze klommen in een wolk. Het viel Chris op dat het met stenen bezette ijs dat aan de wand geplakt zat, heel erg vuil was. Dit vuile ijs bepaalde hun wereld, de wolk maskeerde de kwetsbaarheid van de klimmers, verborg de diepte zodat er beneden hen een soort onzichtbare tunnel was die een vallende klimmer naar de bodem zou trekken. Ze zagen die tunnel voor zich, en ook de uitgestrektheid die in alle richtingen op de loer lag. De aarde was verdwenen: die was hun niet bekend en even geheimzinnig als het oppervlak van de maan van een andere planeet. Ze waren er op een duistere manier blij om.'

Citaat uit**: De Everest Boys**
door Clint Willis
De beklimming van de noordwand van de Eiger door Chris Bonington en Ian Clough

Inhoud

1 Zwarte berg
2 Haken timmeren
3 La Dent
4 Waarom klimt de mens?
5 Een droom in een berghut
6 Het rituele zagen
7 Hamburgerroute en stuifhagel
8 Balade nocturne
9 Excellent choice
10 Nooit was ik in Bleau
11 Heisser September
12 Gorak Shep
13 Een brug te ver
14 Impossible
15 Tobben met touw
16 Sfeervol ontlasten aan de Ourthe
17 Eigerweer
18 Agritoerisme
19 Fout! Fout! Fout!
20 Het eiland af
21 Annie
22 Panorama laat
23 Bokje in de Pala's
24 Klipper
25 Hollands Diep
26 Op de Habicht
27 By fair means
28 Dag muur
29 Ex-klimmer
30 Der Letzte Tanz der Sonne
31 Les Autriciens
32 Mannen van Steen
33 Equinox
34 Stopman8
35 Zwarte Steen

36 Herintreder
37 Barre Midwinter Tocht light+
38 Oooh ooh ooh
39 Les Copains
40 De raad van de waard
41 Serieuze patat
42 Het verlaten lichaam
43 Cathedral
44 Rendez-vous (2)
45 De SORRY tour
46 Het gevoel
47 Volzet
48 De Bevrijding
49 Old guys rule
50 Oberaarjoch Hütte

Avontuur bestaat nog, je moet het zelf zoeken, creëren. Gestaag wordt de lijst met tochten langer. Wat blijft is het genieten. De grote hoeveelheid geluk die het brengt. Dat kleine beetje avontuur, het samen op weg zijn. Of het nu weekend klimmen is of een week de bergen in. Het zijn hoogtepunten.

Na het verschijnen van mijn boek Cowboy in Nepal was de hunkering naar de bergen onverminderd groot. In dit boek wil ik de lezer deelgenoot maken van het gevoel van vrijheid dat daar te vinden is. Of het nu klimmend over een smalle graat is, of wandelend in een betoverend bergdecor. Maar ook dichterbij huis; in de Belgische Ardennen of zelfs bij mij om de hoek in de Biesbosch, zijn avonturen, klein en groot, te beleven.

Dank aan allen die in dit boek met eigen - of gefingeerde naam voorkomen en mij vergezelden.
Dank aan Rienk, levenslange tochtgenoot en corrector.

1 Zwarte Berg

De maan doet het niet vanavond. Het pad is nauwelijks zichtbaar, gelukkig is het van een iets lichter gesteente. Behoedzaam zoek ik mijn weg omhoog, langzaam, om de hartslag laag te houden.
Mijn ogen zijn al aan het donker gewend, ik liet het dorp achter me. Het is verleidelijk om achterom te kijken. Hoe lieflijk het daar ligt met zijn pinkelende lichtjes in de diepte. Ik doe het niet, ik kijk voor me. Gelukkig ben ik nu boven de boomgrens, uit het donkere bos. Ik weet, hier begint het al, het uitzicht. Scherpe kammen en pieken overal. Hoe hoger je gaat, hoe meer er tevoorschijn komt. Maar de maan doet het niet en er is niets te zien, zelfs geen contour, niets.

Traag ga ik verder, ik struikel niet, het pad voegt zich naar mijn voeten. De ademhaling wordt zichtbaar, kleine wolkjes lichten witjes op, heel even. Het is kouder hier, uit het bos. De kille gletsjer is voelbaar.
De haakse bocht zie ik pas wanneer het heel zwart wordt, een donkere rotsmuur waar ik bijna tegenop loop. Toch wil ik de Petzl niet aandoen. Ik loop er omheen en zie de nachtelijke hemel. Slechts enkele sterren gaan aan en uit. Daar waar geen ster te zien is, daar staat de berg.
Ik voel de magnetische kracht van zijn nabijheid. De Zwarte Berg.

Caran d'Ache
Als kind al werd ik erdoor beïnvloed, geïndoctrineerd. Ik tekende veel en op de kleurdoos van Caran d'Ache was de berg. Getooid in een ijspantser tegen het onwerkelijk Alpenblauw. Het was onoverkomelijk, ooit zou ik er op staan. En het is zinloos, honderden, duizenden gingen mij al voor. Het is geheel overbodig, het betekent niets. Toch, hier ga ik, ik ben op weg. In dit overweldigende landschap, dat zich verhuld in diepe duisternis, loopt een klein mens met verhoogde hartslag, bang en verheugd. Het bloed kolkt warm door zijn aderen, alle zintuigen op scherp. De Berg, de heuvels ervoor, zijn gletsjer en de bergen erachter, tot aan de verre horizon, het laat ze onverschillig. Koel en afwijzend, spottend haast. Het kleine mens hoopt op mededogen, dat hij wordt toegelaten. Mooi, ik zie het Fixseil al, het vaste touw. Even was er twijfel, was dit het Koreaanse Couloir, daar moet je rechts aanhouden. Maar wat was rechts? Ik had het eerste en tweede couloir toch al gehad?

Opluchting! Ik zit goed. Het toch wat lastige begin van de instap, de spanning, die eerste twintig meter klim je verkrampt van zenuwen.
Het is volslagen windstil. De hevige duisternis verlicht zich wat en een zacht licht verschijnt achter de horizon. Ik zie nu de contour oprijzen, de zwarte wand tekent zich af tegen een lichter wordende hemel. Onherkenbaar silhouet in dit vertekenend perspectief. Duizend stijgijzerkrassen op grijze rots wijzen hier de weg. Daarboven lijkt een hoekig profiel zichtbaar. Als dat de Lasvoyhut is, moet dit Untere Soymeleplatte zijn. Dat is op 4000 meter en het klopt precies met mijn geluksgevoel, tot ongekende hoogten gestegen.

Der Schulter,
de beroemde schouder. Hier neem ik, voor het eerst, pauze. En ook voor het eerst, nu kijk je zo de noordwand in. Griezelig en diep. Een dun windje stijgt op. Een klein stukje verder vind ik beschutting en het is zo stil. De koffie uit de oude thermos is inmiddels lauw maar smaakt voortreffelijk. Recht voor me is opeens een streep zon. Fel, en in een enkele minuut staat de zon rond boven de horizon. Het lijkt of het ook meteen iets warmer is. Ik schuif wat op, laat klimmers passeren. Zachte stemmen, rinkelende karabiners, de geur van de berg. In mijn hoofd zingt Bob Dylan 'Girl from the north country' en ik hoor het aarzelende gitaarspel:

'Well, if you go when the snowflakes storm
When the rivers freeze and summer ends
Please see for me if she's wearing a coat so warm
To keep her from the howlin' winds.
Please see for me if her hair 's hanging down
If it curls and flows all down her breast
Please see for me if her hair 's hanging down
That's the way I remember her best'.

Ik zoek mijn zonnebril op en breek een stuk keiharde Toblerone.
Het is nog een klein uurtje tot de top. Vanaf hier is een lang stuk beveiligd met dik touw. Ik zou nog door kunnen gaan. Naar de top.

2 Haken timmeren

Altijd komt onmiddellijk de vraag:
'O nee, doe jij zulke gevaarlijke dingen?'
als blijkt dat je aan bergsport doet, en dan moet je weer in de verdediging. Hoe moet je het uitleggen:
'O ja, met touwen enzo? En timmeren jullie dan ook van die haken?
Ik snap niet dat je dat opzoekt, je hebt toch ook je verantwoording, naar je vrouw en je gezin.'
Natuurlijk dringt die vraag zich heimelijk ook aan mij op. Steeds wanneer we vertrekken, we willen weer allemaal heelhuids thuiskomen. En bij mij komt daar nog bij, het was mijn plan. Het idee om die GGE op te richten. Stel dat iemand toch een keer fataal valt en we rijden met een man minder terug naar huis. dat is een horrorscenario. Dat de vriend die ik meevroeg, niet meer thuiskomt. Hoe beroemde klimmers als Chris Bonington er mee om kunnen gaan is niet te begrijpen. Zoveel tochtgenoten verloren en toch gewoon steeds weer op weg naar de volgende berg. Het was mijn idee, dus wanneer er iets misgaat, is dat uiteindelijk, ook al gaat iedereen mee op eigen verantwoording, mijn schuld.

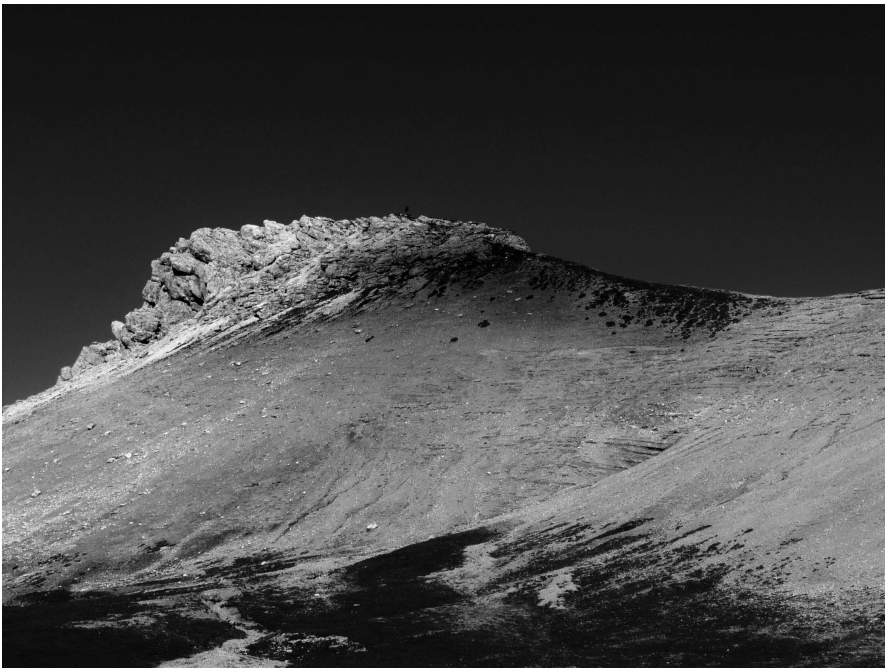
Hoe kun je iemand uitleggen, die de bergen alleen vanaf de parkeerplaats bij het stuwmeer heeft gezien, wat bergwandelen is? Wat het verschil is tussen sportklimmen en alpinisme. Dat het pad hogerop, achter de berghut, richting de volgende hut of naar een top er geheel anders uitziet. Dat het verschil tussen een zonbeschenen pad en datzelfde pad tijdens een stortbui groot kan zijn. Tijdens de trektocht in Solo Khumbu hoorde ik een medetochtgenoot zeggen dat de paden in de Alpen er toch wel beter bij lagen. Waarschijnlijk ook nooit verder geweest dat het eerste restaurant aan het eind van de landweg. En dat, terwijl wij die paden juist uitstekend vonden, vergeleken met wat je in die Alpen tegen kunt komen. Soms ook krijg je een andere reactie:
'O ja, dat is leuk hé, ik heb het ook eens gedaan.'
Abseilen bij een bedrijfsfeestje. Of met de kinderen naar het klimparcours in de bomen ergens in de Achterhoek.

Altijd heb ik op de vraag over het gevaar hetzelfde antwoord.

We stappen allemaal heel makkelijk in de auto. We rijden met tachtig kilometer per uur op een tweebaans weg. Het tegemoetkomende verkeer raast met dezelfde snelheid langs. Hoeveel afstand zit daartussen? Een meter, iets meer, soms zelfs minder. Daar denken we geen seconde over na. We geven ons volledig over aan de stuurmanskunst van al die tegenliggers. Er hoeft maar iemand even op zijn telefoon te kijken, of iets anders onbenulligs te doen en je bent dus erg dood. Akkoord, in de bergen heb je ook niet alles in de hand.
Een geit trapt dat ene steentje los, dat stuitert een paar keer en raakt honderd meter lager precies die ene bergwandelaar die kort stilhoudt om te genieten van het uitzicht. Het kan. En het gebeurt.

Verzwikte enkel, schaafwondjes, hoofdpijn, verdraaide knie, gebroken vinger, 'aan de dunne', blauw oog en een schouder uit de kom.
Dat waren de blessures tot dusver. En iemand die griep kreeg. Laten we het hierbij houden. En zoals ik altijd zeg, de reis erheen is gevaarlijker.

Uit het voorwoord in mijn boek 'Cowboy in Nepal':
'Wanneer u in de voor u liggende pagina's ijzingwekkende tochten en dodelijk neerstortende bergbeklimmers verwacht, heeft u het verkeerde boek gekocht. Het zijn tochten en beklimmingen van een niveau dat meestal niet wordt beschreven – voor mij, als gemiddeld sportman – waren ze een avontuur'
Dat geldt ook voor dit boek.

3 La Dente

En weer overviel het ons, die vreemde mengeling van gevoelens.
Van trots en van ongeloof, dat het gelukt is, dat het kon! Geheel vanzelf poseer je heel macho, met z'n vieren voor de foto. Bestoft, vermoeid en blij. Met de berg uit de achtergrond oprijzend, dreigend, afwijzend. Goh, zijn we daar echt op geweest?
Dent de la Parachee, 3678m. Vanoise, Franse Alpen.
En hoe de GGE daar hoog iets blijvends achterliet.....!

Pralognan
Op de parkeerplaats van de uitgestorven camping tillen we, schattend, elkaars rugzakken op. Ja, die van mij is duidelijk weer het lichtst.
Hoe kan dat toch, ieder jaar is het weer zo. Niet dat ik het erg vind, integendeel. Ook mijn deel van het eten voor de hele week kan er nog in. Op weg! Nog voor we het dorp uit zijn moet ik al pellen. Mijn fleeceje kan er net niet meer bij, onder de klep dan maar. Het is een vroege ochtend in september en nu al warm. Pffff. Weer even wennen, de brede landweg

gaat steil omhoog. De hartslag stijgt net zo snel. We moeten meer dan duizend meter omhoog naar de eerste hut.

Refuge Col de la Vanoise 2517m.
Een vreemde hut op een bijzondere plek. De col is een enorm plateau, vrijwel vlak tussen flinke bergen. Achter ons ligt de Grande Casse, 3855m. De enige berg die nog een gletsjer heeft. Mijn vorige keer hier was rondom alles wit. Nog relatief onervaren toen, voelde het alsof ik mij op grote hoogte bevond. Nu, met alles in herfsttinten ligt het anders. Het is nog steeds heel mooi, maar zo zeggen we tegen elkaar, we zijn blij dat wij het nog hebben meegemaakt. Dat we het hebben gekend, bergen mét sneeuw. Hoeveel wit, hoeveel gletsjers zijn er nog, over pakweg tien jaar? Al vele jaren zwerven we door de bergen. Nooit eerder waren wij, behalve ik dan, in de Franse Alpen. En verbazen ons over de andere wijze van hutten bouwen. Hier bijvoorbeeld is er een soort barak met plat dak, alleen voor de keuken en de eetzaal. Verderop staat een hoger stenen gebouw met de slaapzalen. Het Winterraum is weer een ander gebouwtje. Ook het eten is anders, Fráns. Heel lekker en heel veel. Vier of vijf gangen zelfs. Hup, steeds een grote pan op tafel, één van de gasten schept alle borden vol en nog eens, tot de pan leeg is! Fantastisch. Karafje wijn erbij.....

Naar Refuge de L'Arpont
O, wat wordt dat vandaag een lekker dagje. Met heel veel zin erin gaan we op pad. De zon schijnt precies goed, lekker laag en herfstig. Nu nog wat magertjes maar dat komt wel goed. We weten wat ons te wachten staat. 'Langs de hoogtelijnen.' Dat is dan zo'n spreuk die meestal wordt geroepen wanneer we toch weer onverwacht een flinke stijging tegenkomen. Vandaag is het echt nagenoeg vlak. Vijf uurtjes lopen, relaxed. Het tegenlicht zorgt voor schitterende effecten. Alle mogelijke tinten grijs, bruin en groen worden verzacht door een heel dun ochtendneveltje. We lopen het massief van de Vanoise helemaal rond gedurende deze tocht. En ook de berg die op ons programma staat, de Dent de la Parachee zullen we ronden. Misschien kunnen we hem vandaag al zien? Een stukje lager doemt een meertje op. Tijdens het afdalen erheen praten we over hoe weinig we hebben gezwommen deze zomer.

'Wij wel, we hebben gezwommen!'
klinkt van beneden, op z'n Belgisch. Twee mannen staan zich bij het water aan te kleden en ik roep:
'Hoe koud was het?'
'Eel koud….'

De hut!
Het is weer een verzameling huisjes bij elkaar. Er is een leuk sfeertje gemaakt met wrakke tafeltjes, bloemen en allerlei attributen.
We melden ons aan en de vriendelijke waardin laat ons de hut en de slaapplaatsen zien. Even later komt uit een ander huisje nog een vrouw, ter verhoging van de Franse sfeer met een alpinopetje op. Nadat we ons hebben geïnstalleerd, met uiteraard een lekker biertje, gaan Rienk en ik klimmen op een groot rotsblok in de verte. Rienk krijgt een opfriscursus touwtechnieken en voor mezelf kan dit ook zeker geen kwaad. De lucht betrekt en net voordat de eerste spetters vallen zijn we binnen en kunnen gelijk aan tafel. Opnieuw eten we zeer overvloedig, heerlijk!
Tijdens de maaltijd komt een gezelschap Nederlanders binnen.
Een bedrijfsuitje, met een Franse gids en twee personal coaches.
Dat bederft de avond wat, we zitten ons collectief plaatsvervangend te schamen. Zij overtreden alle huttenregels, onwetend. Rugzakken op tafel, doorklossen met bergschoenen in de slaapzaal. Ergeren doen we ons ook. Aan het taalgebruik van de coaches;
'Morgen komt de confrontatie,' en:
'Hoe ga je er mee om, kun je het allemaal handlen?'
En ook het veelvuldig aanraken en 'masseren'……

Naar Refuge Dent de la Parachee
Voor vandaag staat er een tocht van zeven uur op het programma.
Tijdens het ontbijt zorgt het bedrijfsuitje voor nog meer ergernis.
Met veel lawaai en bombarie worden de rugzakken gepakt en de regenkleding aangetrokken, in de eetzaal dus. We wisselen een blik van verstandhouding met de waardin die met opgetrokken wenkbrauwen het eens aanziet. Wij inspecteren de lucht. Concluderen dat het beter is niet te snel te vertrekken. Inderdaad is het even later droog en in een lichte mist gaan we op pad. Al snel horen we stemmen. Het is de lawaaigroep die hijgend aan de kant staat. Wij gooien er nog een tandje

bij en passeren met hoge snelheid. Misschien zijn zij al met de confrontatie bezig? Kees loopt honderd meter voor me. Links van hem het dal, onzichtbaar door een dikke wolk. Langzaam, haast dreigend komt de wolk de helling opgekropen. Even blijft hij op twintig meter naast Kees hangen. Die loopt onverstoorbaar verder, tot hij langzaam oplost wanneer de wolk verder stijgt. Duidelijk is te merken dat we het massief omlopen. Heel langzaam beginnen we nu meer naar het westen te lopen. We lopen helemaal om 'onze' berg, die we morgen willen beklimmen, heen, zonder dat we hem te zien krijgen. Steeds zit er nog een andere tussen. In een kloof stort zich een watervalletje naar beneden. We herkennen de twee poppetjes erbij, het zijn de Belgen.
'Ja, het was lekker, even een koude douche',
zegt de één, waarop Rienk antwoordt:
'Goh, wel toevallig dat jullie steeds net klaar zijn wanneer wij aankomen.....'
Vervolgens krijgen we een afdaling langs witte kalkwanden, zijn een beetje de weg kwijt, er zijn geen of amper markeringen. De richting waarheen we moeten is duidelijk, maar moeten we nog verder dalen of hebben we een aftakking gemist? Zoeken en teruglopen, dat kost tijd en inspanning. Dan door een groot open dal, vlakke paden, de bergen ver weg. Een stuwmeer, onwerkelijk blauw wordt kleiner, we klimmen de laatste klim. De hut is in zicht! Vreemd, ondanks dwalen en relaxen deden we er slechts zes uur over.

D (Dent) – Day

Om vijf uur worden we door een fluisterende waard gewekt. Gisteravond legde hij ons exact de route uit, enigszins verbaasd over de luchtfoto's van het gebied die we naast de kaarten ook nog bij ons hebben.
Na een haastig ontbijt vertrekken we, koplampjes op. Gelukkig is het volle maan, het is niet heel erg donker. We moeten direct achter de hut een steile grasbult op en dan bovenop rechts aanhouden, zo herinner ik me. Al snel zie ik de andere drie koplampjes verschillende richtingen opgaan, de meningen over de te volgen route verschillen nogal.
Aad stuit op een grote schapenhond die blaffend hem de weg verspert. Tenslotte vindt iemand het pad, inderdaad bovenop. En dan wordt het makkelijk. Het maanlicht is voldoende om het pad te volgen, ik doe mijn koplampje uit. Rechts van ons kleurt de lucht lichtroze achter de verste

bergruggen. Onmerkbaar wordt het al lichter. Een grof blokkenveld ligt voor ons. Een stuk hoger zien we een markering, een geschilderde Franse vlag. Bij deze ene markering zou het blijven. En mooier nog, tegelijk komt nu ook eindelijk de berg in zicht. Wow! Moeten we daarop?
Het lijkt onmogelijk, althans voor ons.
Vanuit de col rijzen een aantal loodrechte rotstorens op. Nu ja, we zullen wel zien. Eerst maar eens op die col zien te komen. Hoogteverschil van hut tot top is meer dan elfhonderd meter. Vanaf de col tot de top zo'n vierhonderd, dus dit enorme blokkenveld tot die col moet dan zeker zeshonderd meter zijn. Zeshonderd meter puin, schuivend puin.
Het is gewoon keihard werken, zwoegen. Om het vermoeiende omhoog stampen en de helft van je stap terugzakken te vermijden, gaan we op een gegeven moment een soort geul in met grotere blokken. Uiteindelijk ontstaat er een soort pad dat diagonaal en heel steil omhoog zigzagt.

Vier uur nadat we vertrokken komen we één voor één, zwetend en puffend aan op de col. Nu blijkt dat er toch nog genoeg gletsjers zijn, we hebben zicht op de Dome de Chasseforet. Ik prop wat eten naar binnen en leg vier keurig gestoken achtknopen in ons dertigmeter touw. Vragend hou ik het omhoog, wie gaat er voorop? Dat schijn ik te moeten zijn. Kees komt na mij, dan Rienk en als laatste Aad. Eerst is er nog een soort wandelpad achterlangs een eerste rotstoren, de route loopt hoofdzakelijk langs de noordkant. Het pad verdwijnt in een rommelige rotswand. Ik kies de makkelijkste, minst steile weg. We zitten tussen twee steile torens, klauteren langzaam hoger. Steeds probeer ik het touw achter een uitstekende punt te laten lopen zodat we enigszins gezekerd zijn. Veel mogelijkheden daarvoor zijn er nog niet, soms ook zit een goed blok juist los. Gestaag volgen de anderen, het gaat langzaam. Ik moet voortdurend wachten, alleen zou ik vlugger gaan. Snel maak ik een foto van de drie aan het touw onder me, spectaculair met veel diepte en een mooie vuilwitte gletsjer daar weer achter. Ik vind het niet gevaarlijk, dit klauterwerk. Ik zou het gerust zonder touw durven, tot hier. Maar, je weet niet wat er nog te wachten staat. En als één van ons uitglijdt, is het wel een horrorscenario.

Verderop steek ik mijn kop over een randje, kijk rechtstreeks terug de diepte in, richting hut. Aan de andere kant van de graat lijkt het me nu

makkelijker. En lekker; in de zon! Tot we even later weer door te steil terrein gedwongen worden aan de achterkant verder te gaan. Hier wordt het nog spannender, zoeken waar moeten we heen. Steeds maar links aanhouden, lekker klauteren, omhoog! Zoeken naar de makkelijkste optie. Uiteindelijk is daar de top, ik roep zachtjes naar beneden;
'Jippie!'
Verbaasd kijken de drie omhoog.
'De top!'
Ik probeer hen nog wat te zekeren door het touw achterlangs een goed vastliggend blok te halen. Wat een kick is dit, nooit gedacht dat we dit zouden kunnen. Of liever gezegd, zouden durven, zonder gids.
Het uitzicht: de Ecrins met rechts daarvan de Pelvoux, aan de andere kant de Mont Blanc en daar weer rechts van de Matterhorn. En ontelbaar veel andere toppen die wij niet herkennen. Dan komt de verrassing. Aad haalt uit zijn rugzak een zorgvuldig ingepakt tegeltje. In Delftsblauw staat ons GGE logo erop. Lachsalvo's schallen in het rond. Het wordt nog gekker, hij heeft een grote tube montagekit bij zich.
Met enig ceremonieel wordt het tegeltje op een strategische pek geplakt.
Het kijken in de diepte geeft een nieuw gevoel en de drie voor me bewegen uitermate behoedzaam. Met het uitzicht vanaf de col is wat mis, het is er niet, zo steil is de af te dalen puinhelling. Die is zo steil dat je hem pas voor je ziet liggen wanneer je op de rand staat. We bergen de gordels en het touw weer op. Niemand heeft ook maar de kleinste vergissing gemaakt, perfect! Nu hier afdalen, ieder voor zich. Na een voorzichtig begin heb ik het door. Gewoon erin springen. Door het meeschuiven en rollen krijg je wat meer snelheid en doet de lange afdaling minder pijn. Ik zoek steeds de goten op met kleinere stenen, die schuiven beter. Soms komt er een hele strook in beweging en dat is dan weer iets te gek. Twee keer word ik als het ware meegenomen, het stopt niet. Ik ga onderuit en schuif maar door. Als het tenslotte tot stilstand komt moet ik mijn voeten letterlijk vanonder het puin trekken.
We kijken terug naar boven, daar ja, die linkse top. Ongelooflijk dat we daar net vandaan komen. Die avond tijdens de maaltijd roept de waard; dat die vier heren daar, de Dent hebben beklommen. We krijgen als beloning een extra scheut van zijn zelf gebrouwen borrel!

Naar Refuge de la Valette
Het begon als een fantastische dag, die wel lang zou worden: acht uur pure looptijd. De wolken hingen als een deken onder ons in de dalen. De zon maakte er een prachtig schouwspel van. We probeerden de route iets in te korten, dwars door de beek, scheelde weer een bochtje naar de brug verderop. We moeten nu de Col d' Aussois op. Op internet las ik dat dat een verschrikkelijke col is.
'Ach', zegt Aad: 'Wat is je referentiekader?'

Terug naar Pralognan
Op ons gemakje pakken we de rugzakken in, voor de laatste keer. We dalen af naar Pralognan, naar de auto. Het zit er weer op en zo voelt het ook. Jammer, maar ach, het is mooi geweest. Tijdens het ontbijt verbazen we ons weer, twee Nederlanders vragen aan de waardin of ze hun afval, een klein plastic zakje daar kunnen laten. Zij antwoordt dat het niet gebruikelijk is, gasten dienen hun eigen afval mee te nemen.
Zij daalt die dag ook af, definitief, het seizoen zit erop. De muilezels zullen de vracht dragen. De twee snappen het niet, daar kan hun zakje toch wel bij. Na een half uurtje komt de Petit Marchet 2390 m. in zicht. Ik vraag of er nog liefhebbers zijn om te kijken of we er op kunnen komen. Rienk uiteraard! Het ziet er wel erg steil uit. Ik voel me toch niet helemaal lekker. Net als de anderen ben ik een beetje aan de dunne. Allemaal hebben we gisteren water uit een beekje gedronken, niet slim natuurlijk. We besluiten dat het te steil is. Ik ga even 'uit de broek' en Rienk gaat de steile grashelling op, even kijken.... Wat later zie ik hem toch verdwijnen achter een rotswand.
Het blijkt dat hij op de laagste van de twee toppen van het bergje is geweest. Enthousiast vertelt hij hoe hij zich verklemmend door een schuine schoorsteen omhoog worstelde. Wat later zien we Pralognan in de diepte liggen. Het voelt als verticaal onder ons. Dan zie ik aan de overkant een berg, dat moet de Petit Mont Blanc zijn, ik herken hem. Een ronde bult die zo wordt genoemd omdat hij bestaat uit wit gesteente. Met mijn dochter Martine beklom ik hem, jaren geleden, op weg naar een privéhutje. We naderen de boomgrens en eenmaal op de steil dalende bospaadjes begint mijn knie op te spelen. Duizend meter dalen en ik draag ook het touw vandaag, dat hakt erin. Op eigen tempo dan maar, eindeloos dalen. Ik weet, eenmaal beneden zijn we zo bij de